

Povinnosti účastníka provozu na pozemních komunikacích

Kdo je účastníkem provozu na pozemních komunikacích?

Každý, kdo se přímým způsobem účastní provozu na pozemních komunikacích (§ 2 písm. a) zákona č. 361/2000 Sb.)

Účastníkem provozu na pozemních komunikacích je tedy především osoba, která řídí motorové nebo nemotorové vozidlo anebo tramvaj, spolujezdec, chodec, jezdec na zvířeti, vozka, průvodce vedených nebo hnaných zvířat, osoba přibraná k zajištění bezpečnosti provozu na pozemních komunikacích apod. (BUŠTA, P., KNĚŽÍNEK, J., SEIDL, A.: Praha 2013, s. 9).

Vozka je řidič

Jak vyplývá i z dalších ustanovení tohoto zákona, je účastník provozu na pozemních komunikacích nejen průvodce vedených nebo hnaných zvířat, řidič, vozka nebo chodec, ale například i přepravovaná osoba, osoba přibraná k zajištění některých jízdních úkonů vozidla apod.

Účastník provozu na pozemních komunikacích může být pouze osoba fyzická, a to jako řidič, chodec, přepravovaná osoba, jezdec na zvířeti apod. Účastníkem provozu na pozemních komunikacích nemůže být vozidlo, zvíře, nebo dokonce osoba právnická.

Účastníkem provozu na pozemních komunikacích není ani policista, který např. řídí provoz na křižovatce, ale nemá na vlastním provozu na pozemních komunikacích přímou účast.

Účast na provozu na pozemních komunikacích může být prováděna aktivním způsobem, např. vozka, chodec, nebo způsobem pasivním, jako např. přepravovaná osoba. I osobám, které se provozu na pozemních komunikacích účastní v podstatě pasivním způsobem, jsou některými ustanoveními tohoto zákona ukládány povinnosti, jejich nerespektování je možné postihnout jako přestupek (LEITNER, M., LUKÁŠEK, V., KOPECKÝ, Z.: Praha 2001, s. 19).

§ 4

Povinnosti účastníka provozu na pozemních komunikacích

Při účasti na provozu na pozemních komunikacích je každý povinen

a) chovat se ohleduplně a ukázněně, aby svým jednáním neohrožoval život, zdraví nebo majetek jiných osob ani svůj vlastní, aby nepoškozoval životní prostředí ani neohrožoval život zvířat, své chování je povinen přizpůsobit zejména stavebnímu a dopravně technickému stavu pozemní komunikace,¹⁾ povětrnostním podmínkám, situaci v provozu na pozemních komunikacích, svým schopnostem a svému zdravotnímu stavu,

1) – Zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích..

b) řídit se pravidly provozu na pozemních komunikacích upravenými tímto zákonem, pokyny policisty, pokyny osob oprávněných k řízení provozu na pozemních komunikacích podle § 75 odst. 5, 8 a 9 a zastavování vozidel podle § 79 odst. 1 a pokyny osob, o nichž to stanoví zvláštní právní předpis,⁵⁾ vydanými k zajištění bezpečnosti a plynulosti provozu na pozemních komunikacích,

5) – Zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů.

c) řídit se světelnými, případně i doprovodnými akustickými signály, dopravními značkami, dopravními zařízeními a zařízeními pro provozní informace.

K písm. a):

Užívání pozemních komunikací

Ustanovení navazuje na § 19 zákona č. 13/1997 Sb., podle něhož v mezích předpisů upravujících provoz na pozemních komunikacích a za podmínek stanovených zákonem č. 13/1997 Sb. smí každý užívat pozemní komunikace bezplatně obvyklým způsobem a k účelům, ke kterým jsou určeny, pokud pro zvláštní případy nestanoví zákon č. 13/1997 Sb. nebo zvláštní předpis jinak, přičemž uživatel se musí přizpůsobit stavebnímu stavu a dopravně technickému stavu dotčené pozemní komunikace.

Stavební a dopravně technický stav

Stavebním stavem dálnice, silnice nebo místní komunikace se rozumí jejich kvalita, stupeň opotřebení povrchu, podélné nebo příčné vlny, výtluky, které nelze odstranit běžnou údržbou, únosnost vozovky, krajnic, mostů a mostních objektů a vybavení pozemní komunikace součástmi a příslušenstvím (§ 26 odst. 3 zákona č. 13/1997 Sb.).

Dopravně technickým stavem dálnice, silnice nebo místní komunikace se rozumí jejich technické znaky (příčné uspořádání, příčný a podélný sklon, šířka a druh vozovky, směrové a výškové oblouky) a začlenění pozemní komunikace do terénu (rozhled, nadmořská výška) (§ 26 odst. 4 zákona č. 13/1997 Sb.).

Náhrada škody

Uživatelé dálnice, silnice, místní komunikace nebo chodníku nemají nárok na náhradu škody, která jim vznikla ze stavebního stavu nebo dopravně technického stavu těchto pozemních komunikací (§ 27 odst. 1 zákona č. 13/1997 Sb.).

Odstavený vrak

Na dálnicích, silnicích a místních komunikacích je zakázáno odstavovat silniční vozidlo, které je trvale technicky nezpůsobilé k provozu a není opatřeno státní poznávací značkou, nebo které je zjevně trvale technicky nezpůsobilé k provozu (vrak).

Vlastník vraku je povinen na výzvu vlastníka dálnice, silnice nebo místní komunikace odstranit vrak do dvou měsíců od doručení výzvy k odstranění. Neučiní-li tak, odstraní a zlikviduje vrak vlastník této pozemní komunikace na náklady vlastníka vraku (§ 19 odst. 3 zákona č. 13/1997 Sb.).

Zvláštní užívání pozemních komunikací

K užívání dálnic, silnic a místních komunikací jiným než obvyklým způsobem nebo k jiným účelům, než pro které jsou určeny, je třeba povolení příslušného silničního správního úřadu vydaného s předchozím souhlasem vlastníka dotčené pozemní komunikace, a může-li takové užívání ovlivnit bezpečnost nebo plynulost silničního provozu, také s předchozím souhlasem Ministerstva vnitra, jde-li o dálnici a rychlostní silnici, v ostatních případech se souhlasem příslušného orgánu Policie České republiky. Souhlas vlastníka se zvláštním užíváním k provádění stavebních prací a umístění inženýrských sítí a jiných nadzemních nebo podzemních vedení všeho druhu v silničním pozemku, na něm nebo na mostních objektech se nevyžaduje v případě, že se jedná o veřejně prospěšnou stavbu; k návrhu na zvláštní užívání může vlastník uplatnit námitky, o kterých rozhodne silniční správní úřad (§ 25 odst. 1 zákona č. 13/1997 Sb.) (BUŠTA, P., KNĚŽÍNEK, J., SEIDL, A.: Praha 2013, s. 17).

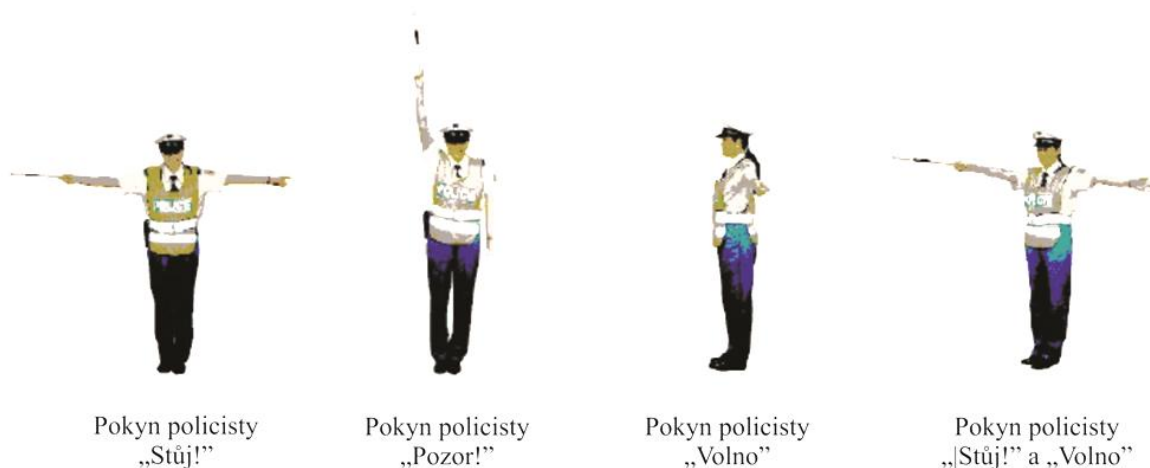
K písm. b):

Schopnosti, kterým musí účastník provozu na pozemních komunikacích přizpůsobit své chování, ovlivňují zkušenosti z účasti v provozu na pozemních komunikacích, délka praxe v řízení vozidla, jedná-li se o řidiče, tělesná a duševní schopnost okamžitý zdravotní stav, věk apod.

Podle § 75 odst. 5 řídí provoz na pozemních komunikacích vojenský policista nebo příslušník vojenské pořádkové služby.

Podle § 75 odst. 8 a 9 se provoz na pozemních komunikacích neřídí, nýbrž usměrňuje, byť se tak děje pokyny stanovenými pro řízení provozu.

Strážník obecní policie je oprávněn pokyny usměrňovat provoz na pozemních komunikacích v případě, že je to nezbytné pro obnovení bezpečnosti a plynulosti silničního provozu, a není-li řízení provozu zajištěno policií nebo v součinnosti s policií. Při usměrňování provozu používá strážník pokyny stanovené pro řízení provozu policisty (§ 75 odst. 8).

Ustanovení § 75 odst. 9 upravuje oprávnění příslušníků Hasičského záchranného sboru a člena a zaměstnance jednotky požární ochrany usměrňovat provoz na pozemních komunikacích při řešení mimořádných událostí.

Oprávnění Vojenské policie při dohledu nad bezpečností provozu vozidel je upraveno v § 9 zákona č. 300/2013 Sb., o Vojenské policii, § 35 cit. zákona pak upravuje zastavování a prohlídku dopravních prostředků.

Oprávnění celníka ke kontrole osob a dopravních prostředků je upraveno v § 35 zákona č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky (BUŠTA, P., KNĚŽÍNEK, J., SEIDL, A.: Praha 2013, s. 17).

K písm. c):

Akustické (zvukové) signály jsou určeny především k lepší orientaci zrakově postižených osob na přechodech nebo křižovatkách s provozem řízeným světelnými signály. Užívání akustických signálů by mělo přispět ke zvýšení bezpečnosti silničního provozu tím, že osoba zrakově postižená nemusí na méně frekventovaných přechodech pro chodce čekat, až ji někdo převede (LEITNER, M., LUKÁŠEK, V., KOPECKÝ, Z.: Praha 2001, s. 33).

Z judikatury (účastník silničního provozu a dopravní značky):

Nejvyšší správní soud (podle rozsudku ze dne 31. 3. 2010, č. j. 8 As 68/2009-83, www.nsoud.cz):

Ze zákona o silničním provozu, prováděcích předpisů ani z jiných právních předpisů nelze dovodit, že by účastník provozu na pozemních komunikacích sám mohl činit soudy o zákonnosti dopravní značky a na základě svého hodnocení se rozhodnout, zda se zákazem vyjádřeným danou značkou bude či nebude řídit.

Nejvyšší správní soud (podle rozsudku ze dne 18. 7. 2009, č. j. 1 AOs 1/2012-30, www.nsoud.cz):

Povaha silničního provozu zpravidla jeho účastníkům neumožňuje vést disputece ohledně významu, platnosti či opodstatněnosti té které dopravní značky; zákon naopak v § 4 písm. c) stanovuje bezpodmínečnou povinnost všech účastníků provozu řídit se těmito značkami. Tato povinnost nepochybně vzniká právě okamžikem, kdy je taková dopravní značka umístěna v terénu: od této chvíle je zřejmý její význam a platnost a především se stává součástí systému pravidel silničního provozu.

Dopravní značky, dopravní zařízení a zařízení pro provozní informace obsahuje **vyhláška č. 30/2001 Sb.**, ve znění pozdějších předpisů.

V textu jsou použity odborné publikace

BUŠTA, Pavel, Jan KNĚŽÍNEK a Antonín SEIDL. *Zákon o silničním provozu s komentářem: ve znění 37 novel*. 1. vyd. Praha: Venice Music Production, 2013. ISBN 978-80-904270-4-4.

LEITNER, Milan, Vladimír LUKÁŠEK a Zdeněk KOPECKÝ. *Zákon o provozu na pozemních komunikacích: a předpisy prováděcí a souvisící s komentářem*. 1. vyd. Praha: Linde, 2001, 487 s. ISBN 80-7201-280-0.